Høringsnotat

Digital omnibus om KI – betydningen for gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett

1. Innledning

EUs regelverksutvikling på KI-området går raskt. Etter at KI-forordningen (forordning (EU) 2024/1689) har vært i kraft en stund, har det blitt klart at flere av forutsetningene for å anvende deler av regelverket ikke har blitt avklart i tide. Dette gjelder særlig harmoniserte standarder, andre støtteverktøy for etterlevelse samt utpeking av nasjonale markedstilsynsmyndigheter. Derfor la Europakommisjonen 19. november 2025 frem forslag til en endringsforordning (forordning (EU) 2026/1744), omtalt som digital omnibus om KI (*Digital Omnibus on AI*). Endringsforordningen inneholder målrettede forenklinger av KI-forordningen, samtidig som menneskers sikkerhet og grunnleggende rettigheter ivaretas. Omnibusen trådte i kraft i EU 27. juli 2026.

Dette høringsnotatet[1] beskriver hovedinnholdet i endringsforordningen og vurderer betydningen for det pågående arbeidet med å gjennomføre KI-forordningen i norsk rett. Notatet må derfor leses i sammenheng med det tidligere høringsnotatet fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) om forslag til ny lov om kunstig intelligens (KI-loven). I det tidligere høringsnotatet foreslår departementet at KI-forordningen gjennomføres ved inkorporasjon i en ny KI-lov, og at det fastsettes nasjonale bestemmelser der forordningen åpner for nasjonale tilpasninger.

Kapittel 2 i dette høringsnotatet er inndelt i flere underkapitler om de viktigste endringene som ble vedtatt i endringsforordningen. For å forenkle fremstillingen av endringene, beskrives både de opprinnelige reglene og hvilke endringer som er foretatt.

2. Den digitale KI-omnibusen

KI-forordningen ble vedtatt med en trinnvis innfasing. De mest omfattende forpliktelsene, herunder kravene til høyrisikosystemer, skulle begynne å gjelde en del senere enn hoveddelen av forordningen. I ettertid har det imidlertid blitt klart at flere av forutsetningene for etterlevelse av reglene ikke ville være på plass i tide. Dette gjelder særlig utarbeidelsen av harmoniserte standarder og andre støtteverktøy for aktørene som skal overholde reglene, og utpekingen av nasjonale markedstilsynsmyndigheter. Omnibusen løser dette ved å gjøre målrettede endringer i KI-forordningen uten å redusere forordningens krav til ivaretakelse av menneskers sikkerhet og grunnleggende rettigheter. Omnibusen skal bidra til økt innovasjon og konkurranseevne ved å gjøre det enklere for mindre virksomheter å etterleve regelverket, utvide mulighetene for eksperimentering og testing samt klargjøre deler av regelverket. Videre gir utsettelsen av tidspunktene for anvendelse av reglene om høyrisikosystemer aktuelle aktører bedre tid til forberedelse. Omnibusen endrer ikke KI-forordningens grunnleggende struktur. Dette innebærer for eksempel at den risikobaserte tilnærmingen, opprinnelige forbud og reglene om KI-modeller for allmenne formål er uendret.

[1] KI har blitt brukt som støtteverktøy i arbeidet med høringsnotatet. KI-generert innhold er kvalitetssikret og bearbeidet.

2.1 KI-kompetanse

Det fulgte av den opprinnelige ordlyden i KI-forordningen artikkel 4 at leverandører og idriftsettere av KI-systemer etter beste evne skulle sørge for at deres ansatte og personer som betjener systemene på deres vegne har et tilstrekkelig nivå av KI-kompetanse.

Omnibusen artikkel 1 nr. 5 myker opp denne plikten. Leverandører og idriftsettere skal ha tiltak for å støtte utviklingen av KI-kompetanse hos ansatte og andre personer som på deres vegne håndterer drift og bruk av KI-systemer. Aktørene trenger ikke å garantere et bestemt kompetansenivå hos hver enkelt person.

2.2 Særlige kategorier av personopplysninger

KI-forordningen åpnet tidligere i artikkel 10 for behandling av særlige kategorier av personopplysninger som omtalt i personvernforordningen (forordning (EU) 2016/679) artikkel 9 for å forhindre, avdekke og korrigere skjevheter (forutinntatthet) i høyrisikosystemer. Noen eksempler på opplysninger i denne kategorien er opplysninger om helse, etnisitet og seksuell legning.

Omnibusen artikkel 1 nr. 6 utvider og tydeliggjør dette rettsgrunnlaget slik at særlige kategorier av personopplysninger kan behandles i flere tilfeller. Behandlingen må være strengt nødvendig, og er underlagt særskilte vilkår. Endringen etablerer ikke en plikt til å gjennomføre slik behandling, men gir nødvendig behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen artikkel 6.

2.3 Nye forbud mot visse former for KI-generert innhold

Den tidligere teksten i KI-forordningen artikkel 5 forbød visse former for bruk av KI med uakseptabel risiko for EUs grunnleggende verdier.

Omnibusen artikkel 1 nr. 7 utvider denne listen med nye forbud mot KI-systemer som kan generere eller manipulere intimt innhold uten samtykke, eller generere eller manipulere innhold som viser seksuelle overgrep mot barn.

2.4 Utsettelse av kravene til høyrisikosystemer

Etter den opprinnelige trinnvise innfasingen av reglene i KI-forordningen skulle kravene til høyrisikosystemer i vedlegg III gjelde fra 2. august 2026 og høyrisikosystemer i vedlegg I fra 2. august 2027, jf. henholdsvis KI-forordningen artikkel 113 andre ledd og tredje ledd bokstav c.

Omnibusen artikkel 1 nr. 40 bokstav b utsetter tidspunktene for anvendelse av disse reglene. Endringene innebærer at kravene til høyrisikosystemer etter KI-forordningen vedlegg III gjelder fra 2. desember 2027, mens vedlegg I tar til å gjelde 2. august 2028.

2.5 Forenklinger for mindre bedrifter

KI-forordningen inneholdt tidligere enkelte lettelser for små og mellomstore bedrifter (SMB-er), herunder oppstartsbedrifter. Eksempler på dette var forenklede krav til teknisk dokumentasjon i artikkel 11 nr. 1 andre ledd og prioritering ved tilgang til regulatoriske KI-sandkasser etter artikkel 57 nr. 9 bokstav e.

Omnibusen utvider forenklingene for slike bedrifter, og inkluderer også små *mid-cap*-bedrifter (SMC-er). Endringene gjelder blant annet krav til teknisk dokumentasjon i omnibusen artikkel 1

nr. 10, kvalitetsstyringssystemer i nr. 11, tilgang til regulatoriske KI-sandkasser i nr. 22 bokstav c og e samt sanksjoner i nr. 38 bokstav a og c. Omnibusen artikkel 1 nr. 4 bokstav b tilføyer definisjoner av SMB-er og SMC-er og viser til henholdsvis artikkel 2 i vedlegget til anbefaling 2003/361/EC og nr. 2 i vedlegget til anbefaling (EU) 2025/1099. I EU-sammenheng er SMC-er dermed bedrifter som er større enn SMB-er, har færre enn 750 ansatte, en årlig omsetning som ikke overstiger 150 millioner EUR eller en årlig samlet balanse som ikke er over 129 millioner EUR. Forenklingene i omnibusen kan gi økte gevinster for mindre virksomheter, og bidrar derfor til «Regjeringens strategi for forenklinger i næringslivet» fra 2026.

2.6 Forholdet mellom KI-forordningen og annen EU-lovgivning

For KI-systemer som inngår i produkter, vil kravene i KI-forordningen virke sammen med EUs øvrige regelverk om produktsikkerhet for ulike sektorer. KI-forordningen lister opp aktuelle sektorer i vedlegg I avsnitt A og B. Hvilket avsnitt et regelverk faller inn under, får betydning for samspillet mellom kravene til høyrisikosystemer i KI-forordningen og øvrige krav i det aktuelle sektorregelverket.

Omnibusen inneholder juridiske og prosessuelle avklaringer. Den klarlegger forholdet mellom KI-forordningen og annen EU-lovgivning. For eksempel plasserer omnibusen artikkel 1 nr. 41 bokstav b maskinforordningen (forordning (EU) 2023/1230) i KI-forordningen vedlegg I avsnitt B. Dette innebærer at høyrisikosystemer knyttet til maskiner i større grad reguleres av sektorregelverk. Videre inneholder omnibusen eksempelvis forenklede prosessuelle krav for samsvarsvurderingsorganer i artikkel 1 nr. 14.

2.7 Regulatoriske KI-sandkasser og testing under virkelige forhold

KI-forordningen artikkel 57 nr. 1 første ledd krever at hver enkelt medlemsstat etablerer minst én nasjonal regulatorisk KI-sandkasse. Den opprinnelige fristen for å ha en regulatorisk sandkasse i drift var 2. august 2026.

Omnibusen artikkel 1 nr. 22 bokstav a utsetter fristen til 2. august 2027. Videre åpner artikkel 1 nr. 22 bokstav c for en regulatorisk KI-sandkasse på EU-nivå for enkelte systemer, og utvider adgangen til testing av KI-systemer under virkelige forhold, se for eksempel artikkel 1 nr. 24 og 25.

2.8 Mer myndighet til Europakommisjonens KI-kontor

Europakommisjonens KI-kontor (*AI Office*) er opprettet i henhold til KI-forordningen artikkel 64. En sentral del av KI-kontorets rolle er å føre tilsyn med KI-modeller for allmenne formål i henhold til KI-forordningen kapittel IX del 5.

Omnibusen utvider KI-kontorets kompetanse for visse KI-systemer, herunder systemer basert på KI-modeller for allmenne formål og systemer som utgjør eller er en del av svært store nettplattformer eller søkemotorer, se for eksempel artikkel 1 nr. 31 og 32.

3. Departementets vurdering av KI-omnibusens konsekvenser for norsk rett

Departementet legger til grunn at KI-forordningen fortsatt bør gjennomføres i norsk rett ved inkorporasjon i KI-loven som er under arbeid, med nødvendige tilpasninger for innlemmelse i

EØS-avtalen. Omnibusen inneholder som tidligere nevnt målrettede forenklinger av KI-forordningen, og den ivaretar menneskers sikkerhet og grunnleggende rettigheter. Den kommende lovproposisjonen om KI-loven vil oppdateres i tråd med endringsforordningen. Oppdateringene vil i hovedsak gjøres i de aktuelle delene av lovproposisjonen som beskriver innholdet i KI-forordningen. Etter departementets vurdering medfører omnibusen i utgangspunktet ikke behov for endringer i de foreslåtte bestemmelsene som ble sendt på høring 30. juni 2025. Departementet følger imidlertid opp mottatte innspill i høringen, og dette vil kunne påvirke utformingen av lovforslaget i lovproposisjonen om ny KI-lov.

Departementet har ikke avdekket behov for endringer i gjeldende nasjonale regler innenfor aktuelle sektorer, eksempelvis regelverk om markedstilsynsmyndigheter, akkreditering, produktsikkerhet og saksbehandlingsregler. KI-forordningen virker parallelt med sektorspesifikke regler, og omnibusen endrer ikke på denne strukturen. Departementet ber imidlertid om at høringsinstanser som avdekker behov for endringer i gjeldende nasjonale regler spiller disse inn i høringen.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet viser til vurderingen av økonomiske og administrative konsekvenser i kapittel 21 i høringsnotatet om gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett sommeren 2025. Høringsnotatet la til grunn at gjennomføring av KI-forordningen vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for aktører i både offentlig og privat sektor. Den digitale omnibusen om KI forenkler EUs KI-regelverk, og støtter opp under innovasjon og konkurransekraft. Etter departementets vurdering vil rettsakten ikke i nevneverdig grad føre til økte økonomiske og administrative konsekvenser for aktører i KI-verdikjeden, verken i offentlig eller privat sektor. På noen områder vil konsekvensene reduseres, særlig for SMB-er og SMC-er som følge av forenklede krav. Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) om antall bedrifter etter størrelse i 2026 viser at kun 987 bedrifter (0,2 %) har minst 250 ansatte. Departementet legger derfor til grunn at de aller fleste bedrifter i Norge må følge de forenklede kravene som gjelder for SMB-er og SMC-er.

Den utsatte anvendelsen av kravene til høyrisikosystemer kan redusere behovet for kortsiktig bruk av arbeidskraft og penger, fordi aktørene får bedre tid til å forberede seg på hva som skal til for å etterleve kravene. Departementet legger til grunn at utsettelsen i utgangspunktet får størst betydning for SMB-er og SMC-er, fordi mindre bedrifter normalt er mer sårbare enn store bedrifter ved behov for betydelige endringer i egen virksomhet. Dette kan for eksempel være aktuelt når tiltak som opplæring, nyansettelser eller bistand fra eksterne, eller en kombinasjon av disse, er nødvendig for å kunne etterleve regelverket. Utsettelsene gir mer tid til nødvendige forberedelser for å kunne etterleve KI-regelverket. En del av endringene innebærer kun behov for justerte rutiner hos aktørene i KI-verdikjeden. Eksempler er rutiner som gjelder de nye forbudene, behandling av særlige kategorier av personopplysninger, sikkerhetstiltak, hvordan kravene i KI-forordningen påvirker aktørens etterlevelse av annet regelverk samt hvem som har ansvar for hva i tilsyns- og håndhevingsstrukturen.

Omnibusen får betydning for offentlige myndigheters arbeid med veiledning, regulatorisk KI-sandkasse, testing under virkelige forhold, tilsyn, sanksjoner og samordning med europeiske myndigheter. Etter departementets oppfatning vil de økonomiske og administrative konsekvensene i hovedsak være tilsvarende som vurderingen i det tidligere høringsnotatet.